

Turisme i ODS

Motor per un
desenvolupament
inclusiu a Gàmbia

Organitzen

Amb el suport de

Imatges

Pandèmia i turisme de masses

En les darreres dècades, el model turístic gambià ha esdevingut paradigma del turisme de masses.

A mesura que els agents turístics han anat conquerint territori, el sector s'ha erigit com una de les indústries que més recursos consumeix i menys riquesa deixa a la població local. Amb la distribució de rols i tasques laborals pensada per afavorir privilegis a uns pocs, s'ha contribuït a perpetuar les desigualtats de gènere.

Per si fos poc, les necessitats del turisme de sol i platja han impactat en la sostenibilitat del medi ambient, fins al punt d'erosionar la geografia de la zona costanera i promoure un model de monocultiu en detriment de la diversitat natural que ofereix el territori.

Repercussions de la Covid-19 en una de les platges més turístiques de l'àrea de Senegambia.

En aquest context, com ha impactat la Covid-19 a l'economia gambiana?

En un país en que la indústria turística representa prop del 20 % del Producte Interior Brut, la pandèmia ha col·lapsat l'oferta laboral i està abocant gran part de la població a la misèria. No obstant, també s'ha obert una escletxa per repensar el model actual i buscar maneres de fer del turisme un motor pel canvi.

1 Impacte Covid-19

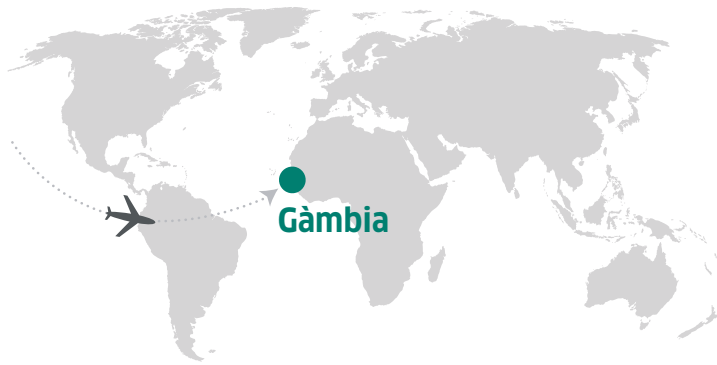
Després del col·lapse d'un dels operadors turístics més importants de Gàmbia, Thomas Cook, la COVID-19 representa el detonant definitiu per acabar amb un model turístic vulnerable i depenent. Cal reformular l'oferta turística actual a la llum dels Objectius de Desenvolupament Sostenible i així poder assolir reptes globals i construir un model perdurable i sostenible.

Perspectiva a vista d'ocell de les instal·lacions d'un dels hotels més populars de la costa gambiana.

Turisme i ODS

Motor per un desenvolupament inclusiu a Gàmbia

Les cambres de les zones turístiques són un col·lectiu fortament feminitzat que sovint és víctima de condicions de precarietat laboral i explotació.

2 Explotació laboral

La indústria turística és un dels principals motors de l'economia del país, representa el 17% de l'ocupació total amb més de 35.000 llocs de treball directes i 40.000, indirectes. Per contra, amb condicions precàries i sous molt baixos, principalment al voltant de 70 euros mensuals i, fins i tot, de vegades menys.

 2,417 milions

 11.300 Km²

 70€ salari

La situació laboral de les netejadores d'hotel segueix sent la més preocupant degut a les vulneracions de drets que pateixen.

3 Desigualtat de gènere

«Les netejadores» dels hotels són una peça indispensable de l'engranatge i d'elles en depèn el bon funcionament de tota la infraestructura: asseguren un ambient adequat a l'habitació, tovalloles i roba de llit neta... Tanmateix, és la feina més mal pagada i invisibilitzada; raó per la qual aquest col·lectiu, altament feminitzat, veu vulnerats els seus drets fonamentals.

La precarietat laboral en el sector turístic gambià es veu agreujada per raons de gènere i, si apliquem la perspectiva de la interseccionalitat, ens adonem com la raça i l'estatus social condicionen aquestes dones a un treball molt precaritzat i discriminatori.

Prolifera les grans excavacions a les zones del litoral gambià perjudicant l'entorn natural.

4 Impactes mediambientals

El model de monocultiu turístic de sol i platja genera un greu impacte mediambiental en les zones del litoral gambià. El mateix desenvolupament turístic està posant en risc de conservació els espais naturals del litoral que representen el producte/reclam fonamental del model actual.

En vistes a un turisme responsable

La pandèmia ha evidenciat una realitat poc encoratjadora: si no s'aturen d'arrel les inèrcies del turisme de masses, es condemna el país a un increment de la pobresa i l'exclusió social dels col·lectius més vulnerables.

Calen mesures urgents que tinguin en compte els valors de justícia social per promoure un repartiment equitatiu dels béns. Així és com, en el marc del Pla Nacional per al Desenvolupament de Gàmbia, es posa èmfasi en promoure un turisme inclusiu i enfocat en la cultura local que s'esforci en assolir un creixement sostenible. És en aquest context on s'han desenvolupat algunes iniciatives que procuren un producte turístic centrat en les persones, celebrant el patrimoni cultural propi i contribuint al desenvolupament socioeconòmic de Gàmbia.

L'objectiu és diversificar l'oferta turística actual, molt massificada a les zones costaneres, i traslladar-la poc a poc cap a localitzacions rurals amb potencial turístic. Així es promou una activitat basada en criteris d'economia social i solidària des d'on incentivar la participació activa de les comunitats locals.

Promoció i posada en valor de la cultura local mitjançant el turisme a Ndemban, projecte pioner de turisme comunitari a Gàmbia.

La igualtat de gènere és condició indispensable per a la promoció del turisme responsable.

Turisme i ODS

Motor per un desenvolupament inclusiu a Gàmbia

Alternatives per a promoure la sostenibilitat i la justícia global mitjançant l'activitat turística

1 Turisme Comunitari i Ecoturisme

L'Associació Ethnic i l'Institut de Turisme de Gàmbia (ITTOG) treballen de forma conjunta des de l'any 2010 en processos d'articulació d'oferta turística de base comunitària. Això és, formes de turismes que posen en valor la cultura local, generen riquesa a les comunitats d'acollida i promouen la participació activa de les dones en espais de bona governança i presa de decisions.

Activitats basades en l'intercanvi cultural que dinamitzen l'economia de petites empreses locals.

Activitats turístiques dissenyades en base a criteris de turisme responsable, amb enfocament de gènere i basat en drets humans.

2 Turisme inclusiu: pal·liar la polarització en zones turistitzades

A Gàmbia el turisme es desenvolupa majoritàriament en zones molt determinades i, mitjançant la mirada del turisme inclusiu, es pretén implicar a totes les petites empreses locals perquè es beneficiïn de l'activitat econòmica que genera l'actual model turístic.

El turisme inclusiu és un model de desenvolupament turístic que fomenta els vincles i la interacció entre els diferents actius de la indústria, formant associacions amb ens privats, estimulants l'economia social i promovent la integració de les dones i la participació de les comunitats locals. En definitiva, és un concepte que posa èmfasi en la sostenibilitat i té en compte els factors ambientals, socials i econòmics.

Els reptes del sector

Sabem quines són les expectatives que giren al voltant del canvi de paradigma en el sector turístic. Però la pregunta que ens fem és: pot el turisme comprometre's amb els ODS, així com promoure la inclusió social i la redistribució de la riquesa en països en vies de desenvolupament?

La resposta és sí, fins al punt d'erigir-se com una estratègia per la dinamització econòmica local i la promoció d' un creixement socioeconòmic just i mediambientalment responsable.

Per tal d'explicar-lo cal recórrer al concepte de turisme just, que vetlla per evitar una explotació injusta de la població local. Treballa per aconseguir un turisme comunitari, centrat en l'empoderament de les comunitats locals per a l'autogestió dels recursos i el turisme responsable, que posa la mirada en la implicació de tots els actors vers els impactes que genera. En definitiva, és un turisme que busca l'intercanvi entre un viatger respectuós, permeable i amb inquietuds per aprendre sobre la comunitat que descobreix, i un hoste que està disposat a compartir les costums i la riquesa del seu territori sense comprometre la seva identitat.

Quins són els reptes fonamentals que ha d'afrontar l'activitat turística a Gàmbia?

El model inclusiu busca integrar projectes locals en l'activitat turística actual.

1 Fi de la pobresa (ODS 1)

Gàmbia ocupa el lloc 174 dels 189 països que apareixen a l'índex de desenvolupament humà del 2019. Els nivells de pobresa, inseguretats alimentària i malnutrició s'han mantingut inalterats o han empitjorat des de 2010. I les darreres grans crisis, com el brot d'Ebola del 2015 i la conseqüent reducció del turisme; i la sequera i les inundacions relacionades amb el canvi climàtic del 2012 i del 2016 respectivament, han passat factura a l'economia del país. La taxa de pobresa es manté en el 48 per cent, mentre que la inseguretat alimentària ha augmentat del 5 al 8 per cent en els darrers cinc anys.

Pot el turisme reduir la pobresa? Transcendent el debat en l'àmbit acadèmic, la nostra posició és: el turisme pot ser una eina per la dinamització econòmica i, si es gestiona bé, pot reduir la pobresa. Cal promoure processos participatius i d'empoderament local per tal de promoure canvis que permetin una mirada inclusiva en el sector.

Turisme i ODS

Motor per un desenvolupament inclusiu a Gàmbia

2 Gestió de residus i consum responsable (ODS12)

La recollida i la classificació d'escombraries a Gàmbia és rudimentària. Pels habitants de les zones urbanes, on es troben la majoria dels hotels, la recollida de residus es fa amb un carro de rucs a qui se li paga una petita quota setmanal per recollir i llençar els residus a l'abocador de Bakoteh. Altres utilitzen un dels molts serveis de camions gestionats per empreses privades.

Tot i que Gàmbia prohibeix l'ús de bosses de plàstic, la manca d'estratègies de gestió de residus representa un perill urgent pel medi ambient i per la població local.

La gestió dels residus és un dels reptes més importants que ha d'abordar Gàmbia.

El turisme ha de donar resposta a l'emergència climàtica i repensar les lògiques del model extractivista actual.

3 Lluita contra el canvi climàtic (ODS 13)

La regió del Sahel és especialment vulnerable als impactes del canvi climàtic. L'augment de les temperatures, la reducció de les precipitacions, l'increment de tempestes i inundacions severes, i el creixement del nivell del mar representen amenaces directes als sectors econòmics claus del país i alhora posen en risc la seva població.

Implicar al sector turístic gambià per donar resposta a aquests reptes és clau per tal de minimitzar els impactes i promoure un model perdurable.

No Woman Left Behind

L'incipient àmbit del turisme responsable i sostenible a Gàmbia esdevé una oportunitat per promoure un model de creixement econòmic inclusiu, alineat amb els ODS, que posi en valor el treball no discriminatori i doni resposta als reptes actuals del sector turístic.

Per tal d'erigir aquest nou model es necessita comptar amb professionals locals que liderin el canvi i desenvolupin aquest nou paradigma basat en l'economia social, la igualtat de gènere i respectuós amb el medi ambient i amb les formes de vida i la cultura locals.

Activitats del projecte

Curs de formació

Dotació d'una cuina professional per a pràctiques a l'ITTOG

Mentoratge i inserció

Les trenta dones titulars de drets que han participat en el curs teoricopràctic del projecte **No Woman Left Behind**.

És en aquest context que l'Institut de Turisme de Gàmbia (ITTOG) en partenariat amb l'Associació Ethnic i amb el suport de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) hem posat en marxa el projecte **No Woman Left Behind** amb l'objectiu de formar i capacitar a dones en risc d'exclusió social com a professionals del turisme responsable i sostenible a Gàmbia, tot promovent l'exercici dels seus drets humans i de gènere.

Participants del projecte a la formació sobre drets humans, laborals i de gènere.

Per aconseguir-ho, s'ha dissenyat, organitzat i impartit conjuntament un Curs teoricopràctic de capacitatí com a professionals del Turisme Responsable i Sostenible (especialment pel que fa a la cuina, la gastronomia local i l'artesanía), un Programa de Mentoria i suport a la inserció social i un Programa de Formació en drets, apoderament personal i justícia global per capacitar les participants. El projecte ha previst la participació de les titulars de dret en totes les fases. S'espera mantenir i consolidar aquesta formació en el marc de l'oferta acadèmica actual.

Alliberar-se de l'estigma del retorn.

El testimoni de la Fatouh Hydara.

Vaig néixer a un petit poble anomenat Essau, a la regió nord del riu Gàmbia. Allà em va criar la meva tieta. Vaig cursar la primària a la petita escola del poble i la secundària a Berending, a 10 km de distància de casa.

Encara avui recordo aquell trajecte que sovint havia de fer a peu, ja que no hi havia autobusos escolars. Durant la meua etapa a primària vaig ser seleccionada com a educadora comunitària de salut i em va tocar representar a l'escola en tots els concursos de teatre. Vaig fer l'educació secundària a Essau Senior Secondary School, una escola pública on l'educació per sort era gratuïta, ja que els meus pares no es podien permetre el cost de les escoles privades. Un cop graduada de secundària i, gràcies a l'experiència com a educadora de salut, vaig aconseguir la meua primera feina. El meu somni era seguir estudiant, però no vaig poder finalitzar el batxillerat per falta de recursos econòmics.

Vaig ser víctima de tràfic humà al Líban, on vaig arribar amb l'esperança d'aconseguir una bona feina i una vida millor, però un cop allà vaig estar tres anys lluitant per sobreviure. Vaig fer feines de mainadera i de minyona, amb jornades laborals de més 16 hores diàries i un tracte inhumà. Gràcies a Déu vaig poder escapar i vaig ser repatriada a Gàmbia. Un cop al meu país natal, em vaig inscriure a una escola de negocis i vaig fer un curs en direcció d'empreses amb l'objectiu de crear una petit negoci de sastreria i cosmètica. Però malauradament no va funcionar.

Quan em vaig assabentar del projecte **No Woman Left Behind** vaig decidir que era la meua oportunitat per continuar els meus estudis, tot i les meves dificultats econòmiques. La participació en el projecte m'ha permès aconseguir el somni d'obtenir una titulació i poder exercir una professió que m'agrada. El projecte també m'ha transformat personalment i m'ha permès crear una associació de suport des d'on oferir suport a altres noies retornades a Gàmbia que han patit situacions similars a les que jo vaig viure.

Tornar a casa després d'haver emigrat és una de les situacions més dures que he viscut. Fins i tot els familiars més propers ho entenen com un fracàs vital i et giren l'esquena. És imprescindible comptar amb eines per poder començar de nou i trobar suport emocional per gestionar aquesta situació. I això és el que m'ha ofert el projecte **No Woman Left Behind**.

Una de les 30 dones titulars de drets que han participat en el projecte **No Woman Left Behind**.

Turisme i ODS

Motor per un
desenvolupament
inclusiu a Gàmbia

Organitzen

Amb el suport de

